

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ВЕКТОР НОВЕЛИ ПЕНЕЛОПИ ФІТЦДЖЕРАЛЬД „НАШІ ЖИТТЯ НАМ ТІЛЬКИ ПОЗИЧЕНО”

Short story відомої англійської письменниці П. Фітцджеральд (1916-2000) „Наші життя нам тільки позичено” („Our lives are only lent to us”), видане після її смерті (2001) й ще не перекладене українським літературознавством, зважаючи на його складну смислову перспективу, ми пропонуємо осмислити в аспекті інтертекстуальних вимірів його прочитання.

Події, описані у цій short story (новелі), переважно відбуваються у Латинській Америці, у маленькому мексиканському містечку іспанського походження Сан Томас де Лас Оллас. В означеному тексті письменниця фрагментарно описує комплекс ситуацій, пов'язаних із життям різних за своїм статусом, культурною та ментальною приналежністю персонажів. Серед них – члени англо-американської спільноти (дружина представника Центральноамериканського підрозділу Місіс Кленсі та вдова банкіра, який вкладав гроші у срібні родовища, місіс Шерідан), корінний поселенець, мексиканець дон Пантелейон, юна родичка дона Пантелейона іспанка Есперанса, емігрант полковник Колонель, гірське поселення індіанців, позначене відчутним впливом іспанської цивілізації, та інші). У подієвому аспекті означений текст П. Фітцджеральд видається ризоматичним та суперечливим, позбавленим класичної композиції. Однак структурний мінімалізм тексту компенсується його концептуальною насиченістю, що пов'язано з жанровими особливостями short story. Ця форма акумулює смисли інтертекстуальної цілісності художнього тексту письменниці. Саме завдяки інтертексту відбувається становлення смислової єдності твору „Наші життя там тільки позичено”.

Слід зазначити, що проблема інтертекстуальності безпосередньо пов'язана, за словами Н. Фатеевої, з проблемою „розщеплення” свідомості, з розшуками Іншого [5, с. 4]. Йдеться про спроби виходу за межі власного „Я” та його пошуки в Іншому. В означеному аспекті актуалізується особливий концептуальний розвиток по лінії „Я – Інший” [5, с. 103], активно артикульований у тексті. Останнє положення осмислюється у зв'язку з приналежністю героїв „Наші життя нам тільки позичено” до різних культурно-ментальних світів (мексиканського, індіанського, іспанського, англо-американського) та їхнім бажанням чи небажанням співіснувати один із одним. Племянниця місіс Кленсі, у зв'язку з проходженням виробничої практики від Регіонального Центру Фундаментальної Освіти, приїхала у Сан Томас де лас Олласу вивчати ментальність індіанців, про яку до цього часу знала теоретично. Дівчина збиралася працювати у гірських індіанських поселеннях зі знедоленими людьми. У зв'язку з цим місіс Шерідан порадила їй найперше поїхати до Аазака (місто південно-східної Мексики) і вказала на складність

завдання, яке ставить перед собою дівчиною, зауваживши: „<...>I have been here thirty-six years and I am steel no more than a guest” („Я тут уже тридцять шість років і все ще не більше, ніж гостя”) [9, с. 134]. Отож, навіть тривале перебування місіс Шерадан у Мексиці не зробило її там „своєю”.

Племінниця місіс Кленсі наперед усвідомлює, що, посилаючи волонтерів у глухі індіанські поселення, американське суспільство намагається лише заспокоїти власну совість (воно „цікавиться” життям індіанських народностей), але цим самим руйнує їхній віковий уклад. Однак, як зазначає дівчина, є інший варіант „реакції” на означену проблему: „you can react and go the other way and feel that there is nothing to beat that cradle-to-the-grave pattern of peasant life, and then you cant help them at all – you just get to be a cradle-to graver yourself” („...ви можете передумати й піти іншим шляхом, і відчутти, що ніщо не зможе зруйнувати той „від колиски до могили” устрій селянського життя, і тоді ви не зможете їм допомогти взагалі – ви тільки досягнете того, що будете „могильником ” для самого себе”) [9, с. 33]. Дівчина говорить про принципову неспроможність американської цивілізації зрозуміти іншу (індіанську) культуру і про саморуйнацію того, хто намагатиметься нав’язати останній власне світобачення.

Словами одного з героїв цієї новели П. Фітцджеральд артикулює комплементарний підхід до проблеми міжкультурної взаємодії: „This question of the interaction of two cultures is not well understood”, said Mr Azuela <...>. „Some think that one will destroy the other, some think that the two will unite and create something new, as the Spanish civilization did with that of the Indian and the Jew. In my view, both are wrong. The two cultures are complementary, but in the way that death is to life. The two cannot exist together but just as they cannot exist without each other” („Це питання взаємодії двох культур – не дуже зрозуміле”, – сказав містер Азуела <...>. Дехто думає, що одна зруйнує іншу, а хтось вважає, що вони обидві об’єднаються і створять щось нове, як це зробила іспанська цивілізація з індіанцями та євреями. На мою думку, неправі обоє. Ці дві культури доповнюють одна одну, як смерть доповнює життя. Ці двоє не можуть існувати разом, але так само вони не можуть існувати одна без одної”) [9, с. 143-144]. Так метафорично містер Азуела означає мексикансько-американську культурну „когезію” (сплав), елементи якої у певному сенсі видаються взаємовиключними, однак саме це зумовлює можливість їхнього існування.

Особливий функціональний зміст цієї „short story” мають біблійні алюзії та ремінісценції, які видаються базовими „інтерпретантами” її текстової цілісності. Так, описуючи шлях до місцевості, де проживав полковник Колонель, – Квінта Марія де лас Десампаредас, письменниця зазначає: „The road out to It was a stony and featureless thirty kilometers and many of Mrs. Cancy’s friends had said to her that It reminded them of the Holy Land, but once you were out there the Quinta, with Its sound of deeply moving foliage and falling water, was beautiful” („Дорога (що вела до оселі полковника Колонеля, – О. Д.) була

камінною і тяглася впродовж тридцяти кілометрів, й деякі з друзів місіс Кленсі казали, що вона нагадувала їм Землю Обітовану, бо як тільки ви виходили за межі Квінти, ви чули сильний звук шурхоту її листя та падаючої води, – це було чудово”) [9, с. 130]. В означеній алюзії рецептується сорокарічний похід євреїв з Єгипту до обіцяної Богом землі (Палестини). Ще однією метафоричною згадкою про Святу Землю є слова лікаря полковника Колонеля: „This road’s a killer; do you know, it reminds me of the Holy Land?” („Ця дорога – вбивця; Ви знаєте, що вона нагадує мені Землю Обітовану?”) [9, с. 133]. Хоча медик скаржиться на те, що шлях, яким доводиться добиратися до полковника, нівечить його авто, однак краса згаданої місцевості компенсує всі затрати. Новела дає можливість інтерпретувати у Біблійному ключі й інші епізоди.

Примітним є те, що оповідання пронизане профанізованими уявленнями персонажів про певні релігійні реалії. На це вказує ряд міні-описів у тексті П. Фіцджералд стосовно предметів інтер’єру та сувенірних товарів у крамниці Розаріо – дружини дона Пантелейона. „Mrs Sheridan was used to the impact of the living room which, with its gleaming chromium bed, Virgin of Guadalupe framed in plastic lace, tall earthenware pitcher of water, sewing machine and worn stone grinder showed the Indian genius for accepting from an overriding culture only what suited it best” („Місіс Шерідан звикла до пригніченого впливу вітальні, яка, своїм мерехтливим ліжком, образом Діви Марії Гваделупської, обрамленим пластмасовою обвідкою, високим пітчером для води та швейною машинкою, допомагала представнику іншої культури сприймати індіанську оригінальність”) [9, с. 128].

Ще один інтер’єрний колаж із різнорідних предметів зустрічаємо в іграшковому кіоску Розаріо. Серед товарів, виставлених на продаж напередодні Різдва, були глиняний посуд, пластмасовий мотлох, релігійні картини, знову Діва Марія Гваделупська, ангел-хоронитель, що веде двох дітей, Святе Серце Ісуса, рожеві коники та фіолетові ангели, відтінені золотою та срібною фольгою [Див. : 9, с. 136]. Або ж: „Rosario was offering for sale the clay figures for the *Nacimiento* – the Christmas crib. Whoever had made them, they were all there – angles, kings, peasants and knife grinders, shepherds and their strange-looking dogs, the Holy Innocents terribly streaked with bright red paint” („Для продажу Росаріо пропонувала глиняні фігурки для *Nacimiento* (ісп. „сценки” – О. Д.) – Різдвяні ясла. Хто б їх не зробив, усі вони були тут: ангели, королі, селяни та точильні ножі, пастухи та їхні дивні собаки, Святі Немовлята, жахливо обляпані яскравою червоною фарбою”) [9, с. 144]. Еклектичний ряд сакральнопрофанних елементів відображає спрощене, „традиціоналізоване” ставлення до релігійних явищ жителів Сан Томас де лас Олласу.

Разом із тим письменниця підкреслює буквалізоване уявлення поселенців про Певні Постаті Біблійної історії. Зокрема, непомірні розміри фігурки Христа Розаріо пояснює місіс Шерідан Його величчю, оскільки Христос – Король світу [Див. : 9, с. 144]. Своєрідним прикладом парадоксальної світоглядної „суміші”

населення Сан Томас де лас Олласу видається наступне: „In the dark recesses behind the shop were the obscene figures, combinations of men and animals, which were the bought by out-of-towners on spree” („В затемненій частині магазину розташовувалися непристойні фігурки, поєднання людини та тварин, куплені приїжджими”) [Див. : 9, с. 136]. Виставлені на продаж фігурки фавноподібних істот, взяті із італійської міфології, довершують еkleктичний світогляд різнонаціональних героїв оповідання. Разом із тим вони метафорично можуть ілюструвати амбівалентність душі більшості персонажів твору.

Вважається, що інтертекстуальне посилання чітко зафіксоване у семантичній структурі тексту (за М. Гловінським), однак запозичений елемент у новому контексті може виконувати найбільш непередбачувані ролі, іноді навіть протилежні до тих, які він брав на себе у деконтекстуалізації (вилучання елемента з певного тексту) та реконтекстуалізації (його введення до нового тексту) [4, с. 296]. Останнє положення пояснює включення до тексту „Наші життя нам тільки позичено” шекспірівської алюзії, яку можна рецептувати з наступної цитати, що дублює черговий опис товарів з крамнички Розаріо. „Only the pottery figures showed the native Mexican genius, the philosophy of the **Toby Jug** (виділення наше – О. Д.), the gentle teasing of the world, bringing it down to the scale of pictures and cups and household objects” („Тільки фігурки глиняного посуду відображали національного мексиканського генія, філософію пивної кружки, ніжне відтворення оточуючого світу, прирівнюючи це до картин і чашок, та домашніх об’єктів”) [9, с. 136]. Вважаємо, що у даному контексті, стосовно „Toby jug” („Глеку Тобі”), прочитується натяк на загальновідомий двозначний символ комічного героя сера Тобі Белча (belch (англ.) — відрижка) з „Дванадцяті ночі” В. Шекспіра. (Слід зазначити, що письменниця поцінювала професіоналізм В. Шекспіра [10, с. 95]). Це одне з можливих тлумачень походження традиційного англійського пивного кухля, символічне значення якого, відповідно, сприймається як неоднозначне поєднання високого духу та низької хитрості.

Таким чином, світоглядна подвійність шекспірівського персонажа своєрідно трансформується у дволикість дона Пантелейона: він вголос відстоював сімейні цінності (При розмові з місіс Шерідан, дон Пантелейон, приміром, переконливо доводив наступне: „Every man’s obligation is to do what he can for his family”, said Pantaleon with spacious gestures. „Nature and religious both demand this. The senora is aware that failure of the family hearth is the cause of many evils in this world. If men and woman act without scruple It is because they have forgotten what God has due to the family” („Обов’язок кожної людини полягає у тому, щоб зробити для своєї сім’ї все, що вона може”, – з сумом та таким же жестом сказав Пантелейон. „І природа і релігія вимагають цього. Сеньйора знає, що відмова від сімейного вогнища – причина безлічі зла у цьому світі. Якщо чоловіки та жінки живуть без „докорів сумління”, то це тому, що вони забули, що Бог має обов’язок перед сім’єю”) [9, с. 138]), проте прагнув сумнівних стосунків зі своєю неповнолітньою родичкою [Див.: 9, с. 134]. Окрім

того, шанований поважний дон Пантелейон не цурався принизливо використовувати дармовий труд своїх бідних родичів [Див. : 9, с. 127]. До речі, перше знайомство з доном Пантелейоном відбувається тоді, коли місіс Шерідан приїжджає до нього у гості й спостерігає картину, як значно старший за дону його дядько чистить племіннику взуття, а племінники самого дону Пантелейона голять його. При чому означений персонаж вважає, що дає можливість родичам розділити з ним блага хорошого життя („They are people of substance in their way” („Певним чином, вони мають ґрунт під ногами”) [9, с. 127]). Ще одним прикладом, який розкриває своєрідну трансформацію суперечливого образу Тобі Белча в означеній новелі видається ставлення дону Пантелейона до дефіцитного продукту Мексики – води. „No harm, I'd say, in having a word with him; the truth is, he's studied your mentality; he'd never take money, but water's different; <...>” (Я б сказала, ніякої шкоди від розмови з ним (доном Пантелейоном – О. Д.): правда у тому, що він знає ваш менталітет; він би ніколи не взяв гроші, але вода це інше; <...>”) [9, с. 134-135]. Місіс Кленсі справедливо характеризує дону Пантелейона як „обачливу” та лукаву людину, яка ніколи не ставитиме у збиток власні інтереси.

Внаслідок інтертекстуальної та автоінтертекстуальної насиченості „Наші життя нам позичено” текст важливо рецептувати через актуалізацію діалогічно пов'язаних із ним контекстів. П. Фіцджеральд осмислює вікторіанський світогляд, зокрема секуляризацію вікторіанської свідомості, що, як зазначає К. Бузильова, пронизує романи письменниці 1990-х років [10, с. 246]. Отож, П. Фіцджеральд вводить до тексту „Наші життя нам тільки позичено” мініатюрну альянцію на Вікторіанську добу. Йдеться про те, якою бачиться місіс Шерідан юна родичка дону Пантелейона Есперанса: „The Victorian novelists were right to make such children die; symbolically they were right since beauty of that kind is impossible in human beings beyond nine or ten” („Вікторіанські романісти були праві, коли вбивали отаких дітей; з символічної точки зору вони мали рацію, оскільки існування у житті такої краси неможливе у дев'яти – десятирічному віці”) [9, с. 128]. Саме в такому інтертекстуральному ключі слід прочитувати розв'язку історії Есперанси: в кінці новели вона гине у пожежі, яка охоплює місцевий ринок [9, с. 143]. Очевидно, йдеться про концептуальний повтор з романного епізоду письменниці „Голуба квітка” (1995) („The Blue Flower”) – там дванадцятирічна героїня якого зрештою теж гине. Можливо, рецептується ідеальне романтичне кохання, неземна довершена жіноча краса, яким немає місця у недосконалому світі – вони приречені на загибель.

Разом із тим, метафорично в „Наші життя нам тільки позичено” звучить думка про подвійність вікторіанської моралі, протягнута крізь увесь означений текст. Так, по реакції дівчинки Есперанси на запитання „ким вона доводиться дону Панталейону” місіс Шерідан розуміє, що між Есперансою та її „родичем” зовсім інші інтимніші стосунки [9, с. 128-129]. Тут прочитується й трагічність епізоду розбещення дитини (Настасьї Пилипівни) з роману Ф. М. Достоевського „Ідіот” й набоківської „Лоліти”. Зверхне ставлення членів

економічної спільноти (місіс Кленсі, містер Азуелло, згодом – полковник Колонель) до місцевих жителів-мексиканців та індіанського населення тут уподібнюється величезному національному самовдоволенню британців вікторіанської доби. Про умовності та упереджене ставлення, які сформувалися в англо-американській традиції по відношенню до інших націй, проголошує Місіс Кленсі. Вона застерігає особистого лікаря полковника Колонеля щодо розуміння тим умов існування та світовідчуття в Азака: „...and you have to consider that life can seem limited here ... people can be homesick, and maybe feel trapped ...” („...і ви маєте зважати на те, що життя тут може здаватися обмеженим..., люди можуть постійно сидіти вдома і, можливо, почуватися у пастці...”) [9, с. 132-133]. Жінка іронічно вказує на те, що „замкнутість” існування та світоглядна обмеженість – зовсім не обов’язковий наслідок життя лише в маленьких мексиканських містечках.

Проявом автоінтертекстуальності в „Наші життя нам тільки позичено” видається також відчутна „ілюзія абсолютної специфічності” досвіду (Ф. Кермоуд)”, створена екзотикою антуражу художнього тексту, яка прочитується у романі П. Фітцджеральд „Поблизу берега” (1979) („Offshore”) [Див. про це: 3, с. 449]. В новелі „Наші життя нам тільки позичено” письменниця також вказує на таємничу специфічність колоритного мексикансько-індіанського світу, хоча не виключає можливості його зрозуміти. „Truly, although I am not presuming to advice *you*, Mrs. Sheridan, it is just a question of study – you have to study Indian mentality so you can understand where they (індіанці – О. Д.) cant be moved and where they are prepared to stretch a poin” („Правду кажучи, хоча я не беру на себе відповідальності радити *Вам*, місіс Шерідан, це тільки питання дослідження: ви повинні вивчити індійський менталітет, лише в такий спосіб ви зможете зрозуміти, де вони залишатимуться на своїх позиціях, а де могли б трохи поступитися”) [9, с. 133-134]. Тож, найперше слід спробувати зрозуміти свідомість „Іншого”, відчутти його контекст, і тільки тоді можна говорити про намагання збагнути сутність іншої нації.

Непевність, хиткість буття героїв оповідання у тому світі, який неможливо ідентифікувати як „свій” (місіс Шерідан почуватися гостею, полковнику Колонелю досі нагадують про те, що він „переселенець”, Есперанса при розмові з місіс Шерідан вказує на те, що її двоюрідний дід з Чьяпаса (штат на південному сході Мексики)), відсилає до „ідеї одвічної серединності людського буття”, осмисленої у романі „Поблизу берега” [3, с. 449]. Йдеться про ідею так званого „лімінального світу” („liminal world” – специфічна авторська метафора, яка позначає життя), артикульовану у романі [7, с. 317], певний „поріг” між двома ілюзорними буттєвими просторами, у яких перебуває особистість.

Згідно термінології антрополога В.Тернера, „лімінальний період” („liminal period”) – це „сфера чистої можливості, де можуть виникати нові конфігурації ідей та відношень” [8, с. 69]. У зазначеному аспекті особистість, яка входить у

лімінарну фазу, стає „транзитивним буттям” („transitional being”) – „лімінальною особистістю” („liminal persona”), яку „ініціюють у дуже різні життєві середовища” [Див. за: 8, с. 69]. Особливості суб’єкта, який знаходиться в означеному стані, – подвійні, оскільки вже наявна втрата одного стану і очевидна відсутність іншого. Усі персонажі оповідання чужі у світі, в якому вони перебувають, однак їхні власні культурні відмінності теж втрачені в результаті їхньої асиміляції мексиканською культурою.

Цікавим інтертекстуальним посиланням, яке долучає читача до особливостей мексиканської культури, видається центральна подія оповідання (вона ж – подієва кульмінація) – пожежа на ринку Сан Томас де лас Оллас – яскраво та детально описана письменницею в „Наші життя нам тільки позичено” [9, с. 139-141]. Письменниця змальовує цей епізод у реалістичній манері оповіді, властивій її письму [Див. про це: 10, с. 95], та уподібнює пожар фієсті [Див. : 9, с. 140]. В означеному контексті доречно характеризується полковник Колонель. „He was like one of the masked jumping figures in a fiesta, still in the white coat in which he had driven to Mrs. Sheridan out to dinner” („Все ще у тому білому пальто, у якому він приїхав до місіс Шерідан на обід, він був схожий на одну з фігур у масці, які танцюють на фієсті”) [9, с. 140-141].

Символічна образність та жанрова специфіка метафори фієсти як смислового інваріанту карнавального дискурсу відсилає до поетики народних веселощів М. Бахтіна. Дослідник вказує на символічну збіжність веселого карнавалу з гесною і зазначає, що „напрямок униз властивий й усім формам народно-святкових веселощів і гротескного реалізму. В низ, навиворіт, навпаки, навиворіт – таким є рух, що проникає усі ці форми. Усі вони відкидають до низу, перевертають, ставлять на голову, переносять верх на місце низу, зад на місце переду, як у прямому просторовому, так і в метафоричному смислі” [2, с. 411]. В новелі П. Фіцджеральд „виворотна” філософія карнавалу прочитується як своєрідний спосіб викриття справжніх особистісних якостей персонажів, наприклад, дона Пантелейона, який у час небезпеки раптом виявляється типовим боягузом, який неспроможний надати іншим ніякої допомоги. Прикметним видається те, що пожежа відбувається напередодні Різдва. Очевидно, письменниця метафорично зображує обов’язкову умову виникнення „сакральної ситуації” – народження Дитини, яка дарує нове життя (вектор вгору). Йдеться про знищення того, що виключає можливість існування подібного явища: пожежа несе руйнацію, смерть. Таким чином, згорає ринок як осереддя профанності (вектор вниз).

В аспекті інтертекстуальності прочитується також поетика заголовку останньої short story П. Фіцджеральд як сюжетно-композиційний центр її оповіді. Назва оповідання – „Our life are only lent to us” – згадується у тексті ще двічі: наприкінці першого смислового уривку художнього тексту, а потім останнього. Примітним видається те, що вперше світоглядний концепт виголошує маленька дівчинка, яка бавить немовля дона Пантелейона: „*Venimos prestados*” she said, „Our life are only lent to us” („*Venimos prestados*”, – сказала

вона, – „Наші життя нам тільки позичено”) [9, с. 129]. На співчуття місіс Шерідан з приводу втрат, яких зазнала Розаріо під час пожежі на ринку в Сан Томас де лас Оллас, жінка відповідає: „You mustn't worry so much”, said Rosario. „That is a fault... *venimos prestados* – our lives are only lent to us” („Тобі немає про що хвилюватися”, – сказала Розаріо. „Це фатум ... *venimos prestados* – Наші життя нам тільки позичено”) [9, с. 145]. Очевидно, письменниця закладає в основу новели чіпку метафоричну парадигму життя як Божого дару („посилу”, за М.Хайдеггером) та цілковитої залежності особистості від цього факту. Світоглядна модель ускладнена у тексті ідеями Божественного промислу, тлінності всього сущого, ілюзорності уявлень про володіння власною долею тощо. Концептуальна назва тексту прочитується в аспекті смислового задуму заголовку збірки „The means of escape” (2001) („Засіб втечі”), з якої взята розглянута новела. Так, полковник Колонель, теж неначе від чогось тікав. „Colonel came here to escape from something” („Полковник приїхав сюди, щоб втекти від чогось”) [9, с. 132]. У письменниці йдеться про те, що можна уникнути обставин та ситуацій, але неможливо втекти від самого себе, оскільки твоє життя тобі не належить.

Слід зазначити, що особливе місце в організації інтертекстуальної цілісності „Наші життя нам тільки позичено” відіграють власне композиційні принципи побудови оповідання та авторський стиль П. Фітцджеральд. Однією з характерних ознак стилю письменниці називають компресію [3 с. 451]. Мається на увазі максимальна зжатість означеного тексту, що вимагає специфічної форми викладу необхідної інформації. В „Наші життя нам тільки позичено” авторка застосовує комбінований підхід у побудові сюжетно-композиційного цілого означеного оповідання, що свідомо використовується письменницею для встановлення певних асоціативних зв'язків у свідомості читача. Найперше, йдеться про *фрактальний спосіб викладу тексту* (від „фракталу” Бенуа Мандельброта). Оповідання „Наші життя нам тільки позичено” складене з дев'яти частин, кожна з яких в ідейно-тематичному аспекті подібна означеній новелі у цілому. Окрім того, кожен із текстових епізодів у семантичному аспекті не поступається оповіданню в цілому. Сміслові навантаження кожної з частин дозволяє прочитувати центральну метафору тексту з однаковим концептуальним висновком. Разом із тим, саме інтертекстуальне мислення письменниці яскраво виражене сітковою манерою подачі текстового матеріалу (в значеннєвому аспекті – всеохоплююче та вузлове (концептуалізоване)), стилістичним принципом калейдоскопічної послідовності, що видається своєрідною смисловою комбінацією письма П. Фітцджеральд.

Особливе місце необхідно відвести функціональному призначенню монтажного принципу (так званому „серійному мисленню”) у побудові текстової цілісності „Our lives are only lent to us”. Йдеться про те, що „зупинка” смислового кадру (буквально – частини тексту) відбувається на моменті найвищої напруги або значеннєвої невизначеності в оповіданні. Подальше „переведення” поля зору читача до наступного елемента тексту, на перший

погляд, віддаленого за смыслом від попереднього, ніби „переключає” увагу реципієнта на інший смисловий „об’єкт”. Авторка вдруге повертається до попереднього тематичного елементу твору, але події, раніше описані у ньому, мають місце лише у якості результатів, наслідків, спогадів тощо.

В означеному аспекті, доречним видається звернутися до положення В. Шмідта з проводу „порожніх” місць у художньому тексті: „<...> навіть якщо у тексті каузальні зв’язки не виражені експліцитно, вони тим не менше існують, хоча б у вигляді лакун, потребуючи конкретизації читача. Однак такі мотивування-лакуни можуть заповнюватися, так як і місця невизначеності” (Інгарден) можуть конкретизуватися різними способами, не обов’язково за логікою казуального зв’язку” [6, с. 17]. Отже, смислової взаємозалежності „фрагментів зображення” „Наші життя нам тільки позичено” можна встановити шляхом „рецептивного заповнення” смислових „прогалів” тексту за допомогою різних засобів, серед яких ми виокремили інтертекст як спосіб побудови художнього тексту.

Таким чином, поетика заключної „short story” П. Фітцджеральд зумовлена інтертекстуальним вектором його текстової цілісності. Переважно, вона основана на двозначностях культурного дискурсу Вікторіанської доби та біблійних алюзіях (таких як Земля Обітована, народження Христа тощо), які й виступають смисловими домінантами означеного твору. Рецептивне розширення контексту оповідання П. Фітцджеральд відбувається за рахунок сплетіння різних типів дискурсу (історичного, культурологічного, релігійного та інших). Все це вибудовує стрижневу метафору „Наші життя нам позичено”, яка полягає у розумінні буття як певної „позики” людині „Зверху”, оснований на довірі (від лат. *creditum* — позика (від *credere* — довіряти)), яку людина має смиренно прийняти та виправдати власним життям. Затим, основний код до розуміння означеної *short story* закладено у світоглядній позиції П. Фітцджеральд, позначеній релігійною домінантою. Цей код прочитується у процесі „розмикання” безлічі смислових „ключів”, прихованих у ньому.

Література

1. Бахтин М. М. Собрание починений в 7 томах, т. 5: работы 1940-начала 1970-х гг., – М.: Русские словари, 1997. – 731 с.
2. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. — 2-е изд. — М.: Худож. лит., 1990. — 543 с.
3. Бузылева К. Фицджералд Пенелопа // Энциклопедический словарь английской; литературы XX века / отв. Ред. А. П. Саруханян ; Ин-т мировой лит. А. М. Горького РАН. – М. : Наука, 2005. – С. 448-451.
4. Гловінський М. Інтертекстуальність // Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина XX – початок XXI ст. / Упоряд. Б. Бакули; За заг. ред. В. Моренця; Пер. з польськ. С. Яковенка. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – 531 с.
5. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст

в мире текстов. – М.: Агар, 2000. – 280 с.

6. Шмидт В. Нарратология. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Языки словянской культуры, 2008. – 304 с.

7. Brackett V., Gaydosik V. The facts on file companion to the British Novel: Beginnings through the 20th century. – New York: Facts on File, 2006. – V.1. – 530 p.

8. Eunjoo M.K. Preaching in an Age of Globalization. – Louisville: Westminster John Knox Press, 2010. – 168 p.

9. Fitzgerald P. Our lives are only lent to us / Penelope Fitzgerald. The Means of Escape. – London: Flamingo, 2001. – P. 125-145.

10. Wolfe P. Understanding Penelope Fitzgerald. – Columbia: University of South Carolina Press, 2004 – 332 p.

Анотація

Дерикоз Ольга Борисівна

Інтертекстуальний вектор новели Пенелопи Фітцджеральд

„Наші життя нам тільки позичено”

Аналізується яскравий зразок short story „Our lives are only lent to us” (2001) англійської письменниці П. Фітцджеральд (1916-2000). Питання культурної інтеграції, діалогу культур та власної ідентифікації носіїв різних культурних традицій в означеному тексті письменниці подаються як проблема наукової рецепції. Актуалізується особливий концептуальний розвиток по лінії „Я – Інший”, активно артикульований у тексті. Описується функціональний зміст біблійних алюзій та ремінісценцій у зазначеному тексті як базових „інтерпретант” текстової цілісності цієї новели.

Ключові слова: П. Фітцджеральд, новела, інтертекстуальність, „Я-Інший”, алюзія, метафора, культурно-ментальний контекст, лімінальний світ, лімінальна особистість, поетика карнавалу, рецепція.

Аннотация

Дерикоз Ольга Борисовна

Интертекстуальный вектор новеллы

Пенелопи Фитцджеральд

„Наши жизни даны нам только займы”

Анализируется яркий образец short story „Our lives are only lent to us” (2001) английской писательницы П. Фитцджеральд (1916-2000). Вопрос культурной интеграции, диалога культур и собственной идентификации представителей разных культурных традиций в упоминаемом тексте писательницы представлены как проблема литературной рецепции. Актуализируется особенное концептуальное развитие по линии „Я-другой”, которое активно артикулируется в тексте. Описывается функциональное содержание библейских аллюзий и реминисценций в упоминаемом тексте как основных „интерпретант” текстовой целостности.

Ключевые слова: П. Фитцджеральд, новелла, интертекстуальность, аллюзия, метафора, культурно-ментальный контекст, лиминальный мир, лиминальная личность, поэтика карнавала, рецепция.

Summary

Derykoz Olga

Intertextual vector of the short story

“Our Lives Are Only Lent to Us” by Penelope Fitzgerald

The short story “Our Lives Are Only Lent to Us” (2001) by P. Fitzgerald (1916-2000) is analyzed. The problem of cultural integration, dialogue of cultures and self-identification of the bearers of different cultural traditions in the short story are viewed as a problem of scientific reception. The articulated in the text peculiar conceptual development on the line “Self- Other” is actualized. The functional sense of the biblical allusions and reminiscences as the basic interpretants of the textual completeness of the short story is defined.

Key words: Penelope Fitzgerald, short story, intertextuality, “Self-Other”, allusion, metaphor, cultural and mental context, liminal world, liminal personality, poetics of carnival, reception.